

INFORMATIKA VA UNI O'QITISH METODIKASI FANINI O'QITISHNING DASTURIY METODIK TA'MINOTINI TAKOMILLASHTIRISH ZARURIYATI

Xomidova Zohidjon Adhamovich

Zamonaviy ta'lim jarayonida informatika fanining o'qitilishi muhim o'rin tutadi. Axborot jamiyatida muvaffaqiyatli raqobatlashish uchun talabalar yuqori darajada axborot-kommunikatsiya texnologiyalari bilan ishlash qobiliyatini shakllantirishlari zarur. Buning uchun informatika va uning o'qitish metodikasini o'rganishda dasturiy-metodik ta'minotni doimiy ravishda takomillashtirib borish talab etiladi. Ammo hozirgi kunda mavjud dasturiy ta'minot ko'pincha o'z vaqtida yangilanmaydi, pedagogik ehtiyojlarga to'liq mos kelmaydi, bu esa ta'lim sifatiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Shuning uchun dasturiy-metodik resurslarning zamon talablariga javob berishi va ta'lim jarayonini yanada interaktiv, samarali qilishga xizmat qilishi uchun ularni takomillashtirish zarur. Ta'kidlash lozimki ta'limda kompetentli yondashuvning shakllanishi va rivojlanishida jamiyatningbarcha jabhalarda yuz bergan kompyuterlashtirish jarayoni sababchi bo'lgan. Ayniqsa kompetentliyondashuv "axborotli portlash" jarayonida yanada dolzarb ahamiyat kasb eta boshladi. Bujarayondaaxborotlar oqimini tahlil qilish, interpretasiyalash va zarur qarorlar qabul qila olish zaruriyati paydobo'ldi. Aynan, axborotli portlash ta'limda bilimlar tizimini berishga asoslangan an'anaviyyondashuvdainqirozni yuzaga keltirgan sabablardan biri bo'ldi. Kompetentli yondashuvning rivojlangan mamlakatlardagi ta'lim tizimida paydobo'lishiningasosiy sabablaridan biri mehnat bozorida yuz berayotgan jiddiy o'zgarishlardir. "Kompetentlik", "Kompetensiya" tushunchalari ta'limda, biznes-ta'limda, huquqshunoslikda, boshqaruvda

iste'molgakiritilganiga anchagina bo'lganligini ko'rish mumkin. Va, nihoyat uchinchi sabab ko'pchilik pedgoglarimizning an'anaviy ta'lim, eng samarali ta'limtizimidir degan noto'g'ri tushunchadan qutulish zarurligini anglay boshladilar. Shu sababli o'qitilayotganmazmunga, o'qitish metodlariga, o'qitish shakllariga jiddiy o'zgartirishlar kiritilmoqda. Mamlakatimizdagi ta'lim rivojlangan mamlakatlar ta'lim sistemasi bilan integrallasha boshladi. Buesa o'z navbatida mamlakatimiz iqtisodiyotini xalqaro iqtisodiy tizimlar bilan integrasiyasini amalgaoshirish jarayonini jadallashtirmoqda. 2000-yillardan boshlab, ayniqsa, 2010-yillardan boshlab mamlakatimizda direktivhujjatlardakompetentli yondashuv tushunchasi o'z o'rnini egallab, mustahkamlanib bormoqda. Ta'kidlashlozimkibu yerdagi muhim maqsadlardan biri ta'limda kompetentli yondashuv ta'limning sifat va samaradorliginita'minlashga xizmat qilishi ko'rsatib o'tilgan. Qayd etish zarurki, kompetentli yondashuvbilimlarba'zasini, ko'nikmalar majmuasini shakllantirish zarurligini rad etmaydi. Ta'limamaliyotiga"Kometensiya" tushunchasining kiritilishi maktablarimiz oldidagi tipik muammolardan biri o'quvchilarnazariy bilimlar majmuasini egallagan holda ularni hayotdagi amaliy masalalarni yechishgatadbiqetaolmasligidir. Olimlar kompetentli yondashuvlar muammosiga doir tadqiqotlarni tahlil etish va umumlashtirishasosida uni rivojlanishining uchta bosqichini ajratib ko'rsatishadi. Birinchi bosqich (1960-1970y.y.)daushbu tushunchaning ilmiy apparati kiritilgan. Ikkinchi bosqich (1970-1990 y.y.)da bu tushunchaba'zipredmetlarni o'qitishda joriy etila boshlagan. Uchinchi bosqich (1990 yildan hozirgi kungacha)da"kompetentlik" va "kompetensiya" tushunchalari ta'lim amaliyotida keng qo'llanila boshlagan.

Informatika fani o'quv jarayonida muhim o'rin tutadi, chunki bu fan zamonaviy texnologiyalar va axborot jamiyatining asosiy bo'lagi sifatida talabalarning dunyoqarashini kengaytiradi hamda ularni kelajakda raqamli iqtisodiyotda muvaffaqiyatli faoliyat yuritish uchun zarur ko'nikmalar bilan ta'minlaydi. Shu sababli informatika va uni o'qitish metodikasini samarali o'rganish yuqori malakali kadrlar tayyorlashning asosiy yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Biroq, dars jarayonining samaradorligi ko'p jihatdan qo'llanilayotgan dasturiy-metodik ta'minotga bog'liqdir, va aynan shu sohada mavjud kamchiliklar ta'lim sifatini pasaytiradi. Hozirgi kunda ko'plab o'quv muassasalarida foydalanilayotgan informatika fanining dasturiy-metodik ta'minoti ko'pincha yangilanmagan va zamonaviy pedagogik talablarni to'liq qondirmaydi. Bu holat o'quv jarayonida yuzaga keladigan texnik va metodik qiyinchiliklarga sabab bo'ladi, natijada o'quvchilar fan asoslarini chuqur va tizimli o'zlashtira olmaydi. Ayniqsa, interaktivlik va samaradorlik elementlari yetarlicha joriy etilmagani tufayli darslar zerikarli va sust kechishi, talabalar tomonidan fan bilan qiziqishning pasayishi kuzatilmoqda [1].

Dasturiy ta'minot va metodik vositalar o'qitish jarayonining sifatli va samarali tashkil etilishida asosiy vosita sifatida qaraladi. Bugungi kunda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining tez sur'atlarda rivojlanayotgani ta'lim jarayonida zamonaviy innovatsion yondashuvlarni kiritishni taqozo etadi. Shunday ekan, informatika fanini o'qitishda interaktiv testlar, multimediya materiallar, simulyatsiya va modellashtirish dasturlari kabi vositalarni keng qo'llash muhim ahamiyat kasb etadi. Bunday vositalar nafaqat mavzuni aniqroq anglashi, balki mustaqil fikrlash va ijodkorlikni rag'batlantiradi. Dasturiy-metodik ta'minotni

takomillashtirish jarayoni faqat texnik jihozlar va dasturiy mahsulotlarni yaratish o'rtasida cheklanib qolmasligi kerak. Uning samarasi pedagogik yondashuvlar, ta'lim uslublari hamda o'quvchilar ehtiyojlariga moslashuvchanlikni hisobga olgan holda yaratilgan metodik tavsiyalar bilan mustahkamlanishi zarur. Ya'ni, dasturiy ta'minotda o'qituvchilar uchun dars jarayonini qulay tashkil etish va uning monitoringini olib borish imkonini beruvchi funktsiyalar bo'lishi muhimdir. Bundan tashqari, zamonaviy o'quvchilar axborotni turli manbalardan tez va samarali olishga o'rgangan, shuning uchun ular uchun qiziqarli va foydali bo'lgan interaktiv dasturlar, o'yin elementlari bilan boyitilgan ta'lim resurslari yaratish talab qilinadi. Bu esa o'quvchilarning faolligini oshirib, ularni fan sohasida chuqur bilim olishga undaydi. Shuningdek, o'quvchilarning mustaqil ishini nazorat qilish va baholashda ham dasturiy ta'minot yordamida aniq va shaffof jarayon ta'minlanishi lozim [2].

Dasturiy-metodik ta'minotni yaxshilash yo'lida o'qituvchilarni muntazam o'qitish va malaka oshirish ham katta ahamiyatga ega. Chunki yangi vositalarni to'g'ri va samarali qo'llash uchun nafaqat texnik bilim, balki pedagogik yondashuvlarni sezgirlik bilan qo'llash lozim. Ushbu jarayon uzluksiz bo'lib, o'qituvchilarning yangi innovatsiyalarni qo'llashga bo'lgan qobiliyati va instinktini rivojlantirishga qaratilgan bo'lishi kerak. Shu bilan birga, davlat va ta'lim muassasalari darajasida dasturiy-metodik ta'minotni takomillashtirishga qaratilgan strategiyalar ishlab chiqilishi, moliyaviy va texnik resurslar yetarli darajada ta'minlanishi lozim. Zamonaviy o'quv dasturlari, elektron kitoblar, video-darsliklar va boshqa innovatsion materiallarni yaratish va ulardan foydalanishni kengaytirish uchun samarali axborot-kommunikatsiya infratuzilmasi zarur. Bu esa umuman ta'lim

sifatini yangi bosqichga ko'tarishga yordam beradi. Xulosa qilib aytganda, informatika va uni o'qitish metodikasi fanining samarali o'qitilishi uchun dasturiy-metodik ta'minotni takomillashtirish bugungi ta'lim tizimining dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi. Bu takomillashtirish yo'li bilan nafaqat dars jarayonining interaktivligi va qiziqarliligi oshadi, balki o'quvchilarning bilim darajasi yuqorilaydi, ularning texnologik savodxonligi va ijodkorligi rivojlanadi. Shu bois ta'lim muassasalari, ilmiy-tadqiqot markazlari va davlat organlari ushbu sohada birgalikda ishlashi, yangi innovatsiyalarni joriy etishga doimiy e'tibor qaratishi zarurdir [3].

Informatika va uni o'qitish metodikasi fanini samarali o'qitish uchun dasturiy-metodik ta'minotni takomillashtirish bugungi kunda katta ahamiyatga ega. Zamonaviy texnologiyalar, talabalar ehtiyojlari hamda pedagogik yondashuvlarni hisobga olgan holda yaratilgan sifatli dasturiy vositalar va metodik materiallar ta'lim sifatini sezilarli darajada oshiradi. Shuning uchun ta'lim jarayonining samaradorligini ta'minlash maqsadida davomiy innovatsiyalar, interaktiv yo'nalishlar va pedagogik texnologiyalarni joriy etish, o'qituvchilarni muntazam tayyorlash lozim. Bu esa mamlakatda informatika ta'limining yuksalishiga, raqamli iqtisodiyot talablariga javob beradigan kadrlar tayyorlashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Zhakypbekova, G. T., & Zhursinbekova, D. M. (2014). Improvement of Methodological Preparation of the Informatics Teacher by a Training Technique to a Subject on an Innovative Basis. European Journal of Natural History, (6), 34-36.

2. Suyarov, A., Raximov, S., & Abduraxmanov, M. (2025). Methodology of using information technology software tools in teaching mathematics. The Eurasia Proceedings of Educational and Social Sciences, 45, 106-115.
3. Ponomareva, N. S. (2023). Methodical System of Teaching Informatics to Pre-Service Mathematics Teachers.